

C I N E M A

سینما

و بعدها هر کدام به طور پراکنده اکران شدند. "شاعر زبانه ها" نیز فیلمی بود که از هر نظر مورد توجه بود. مشاوره پرویز پرستویی، بازی لیلا حاتمی و فیلمنامه مخملباف، فیلمی که پس از جشنواره تامتت ها اجازه اکران نیافت و سرانجام با حذف نام نویسنده از تیتراژ، به صورت محدود اکران شد. "کارگران مشغول کارند" ساخته مانی حقیقی نیز پس از نمایش در این دوره اجازه نمایش عمومی پیدا نکرد. "چند کیلو خرما برای مر اسم تدفین" فیلم دیگری بود که بعد از نمایش در جشنواره، اجازه نمایش پیدا نکرد. دوره بیست و پنجم: جنجالی ترین فیلم این دوره "سنتوری" بود که با وجود نمایش در روزهای پایانی جشنواره و به دست آوردن آرای مردمی و سیمرغ بهترین بازیگر، برای نمایش عمومی با مشکل جدی مواجه شد و پس از کش و قوس های فراوان و ماجرای بیرون آمدن غیر قانونی فیلم و ضررهای میلیاردی گروه سازنده و بالاخره این اواخر فوت تهیه کننده فیلم، سرانجام سر از شبکه نمایش خانگی در آورد. در این دوره فیلم "آدم نخستین ساخته عبدالرضا کاهانی به نمایش در آمد و پس از جشنواره هیچ گاه اکران نشد. دوره بیست و ششم: فیلم های "دایره زنگی" و "خاک آشنا" با وجود حضور در جشنواره، به دلیل اعمال برخی ممیزی ها توسط کارگردانان از جشنواره کنار کشیده شدند و البته با اعمال برخی از همان ممیزی ها، به نمایش عمومی نیز در آمدند. دوره بیست و هفتم: در این دوره فیلم "درباره الی" به دلیل جنجال هایی که بر سر حضور یک بازیگر در آن به وجود آمده بود، همان ابتدا با مشکل حضور در جشنواره مواجه شد که با پادرمیانی های رییس جمهور وقت و وزیر ارشاد بالاخره مشکل رفع شد و در روزهای پایانی جشنواره به نمایش در آمد. "زادبوم" نیز با وجود کسب جایزه، تا امروز به نمایش عمومی در نیامده و توقیف است. همچنین در این دوره خبر حضور فیلم "پاداش" داده می شد که سرانجام نه تنها اجازه حضور در جشنواره نیافت، که بعدها با اواکنش تند مسئولان سینمایی نسبت به نمایش فیلم هم مواجه شد.

دوره بیست و هشتم: در این دوره با وجود رفع توقیف های بسیار و خوشحالی اهالی سینما و صاحبان فیلم و مخاطبان، چند فیلم نیز نتوانستند مسئولان را برای نمایش در جشنواره قانع کنند. فیلم "هیچ" نیز که به دلیل حذف برخی صحنه ها و مخالفت کاهانی با آن فقط یک نمایش در سینمای رسانه ها داشت و بعدها با همان تغییرات حتی به اکران نوروز هم رسید، دیگر فیلم مسئله دار این دوره بود. "آتشکار" دیگر فیلمی بود که با وجود مخالفت ها در همان اکران محدود حضور داشت و با تحسین منتقدان مواجه شد. فیلمی که بالاخره از محاق بیرون آمده و همزمان با جشنواره بیست و نهم به نمایش عمومی در آمد.

جنجالی ترین فیلم این دوره بی شک "زمهریر" بود که با همان یک نمایش محدود نزد اهالی رسانه تبدیل به یکی از جنجالی ترین جلسات تاریخ جشنواره شد. فیلمی که حتی با تغییرات چندباره کارگردان باز هم موفق نشد به نمایش در آید و عاقبت باعث کناره گیری کارگردان از فیلمسازی شد. "صد سال به این سال ها" نیز با وجود بیرون آمدن از توقیف و نمایش در جشنواره هنوز به نمایش

فیلم "خط قرمز" مسعود کیمیایی، "مرگ یزدگرد" بهرام بیضایی و "حاجی واشنگتن" علی حاتمی بودند که پس از نمایش در جشنواره به محاق رفتند، که از این بین، فقط فیلم مرحوم حاتمی بود که پس از سال ها اجازه نمایش عمومی یافت.

از دوره دوم به بعد ممیزی و توقیف خاصی در سینمای ایران دیده نمی شد، مگر فیلم های ابوالفضل جلیلی که البته هیچ یک از آن ها، امکان اکران پیدا نکردند و چند سال پیش برخی از فیلم های این کارگردان از تلویزیون پخش شد. در این سال ها به دلیل جنگ فیلم های به سمت این موضوع و البته موضوعات مرتبط با انقلاب و گاه اجتماعی پیش رفتند. دوره نهم: در این دوره محسن مخملباف با دو فیلم "نوبت عاشقی" و "شب های زاینده رود" حضور داشت، که فیلم اول پس از نمایش در جشنواره هیچ وقت اجازه اکران پیدا نکرد. دوره دهم: فیلم "بانو" داریوش مهرجویی پس از نمایش در جشنواره توقیف شد و بعد از ۷ سال اجازه نمایش عمومی پیدا کرد. دوره نوزدهم: در این دوره فیلم "هفت پرده" نخستین ساخته فرزاد مؤتمن با وجود نمایش و کسب سیمرغ نقش مکمل زن که البته هیچ وقت به نمایش عمومی در نیامد.

دوره بیستم: در این دوره فیلم "سفر سرخ" اولین ساخته حمید فرخ نژاد با وجود پذیرفته شدن در بخش مسابقه، به دلیل برخی دلخوری های تلویزیون، تهیه کننده فیلم، از جشنواره خارج شد تا اینکه پس از ۹ سال فاصله در جشنواره به نمایش در آمد.

دوره بیست و دوم: در این دوره فیلم "رأی باز" ساخته مرحوم مهدی نوربخش به نمایش در آمد و پس از آن به دلیل عجیب کیفیت پایین تصویری اجازه نمایش عمومی پیدا نکرد. همچنین در این دوره پس از نمایش جنجالی "مارمولک" در جشنواره و به دنبال آن نهایتا نمایش عمومی، با واکنش های تندی از سوی همگان روبه رو، و سرانجام اکران بر داشته شد، تا سینمای ایران یکی از پرنورترین سال های خود که در ابتدا افسار بی رونق بود را با نمایش نیمه کاره این فیلم تجربه نکند.

دوره بیست و سوم: فیلم "به رنگ ارغوان" در این دوره همان اوایل شروع جشنواره به دلیل مخالفت های مقامات ارشد بیرون کشیده شد. دوره بیست و چهارم: این دوره از حیث فیلم های توقیفی بعد از این، رکورددار است. در این دوره فیلم "آفساید" پس از نمایش در جشنواره، هرگز اجازه نمایش نیافت. همچنین فیلم "عصر جمعه" ساخته مونا زندی در جشنواره به نمایش در آمد و پس از آن به مدت ۵ سال توقیف بود، تا اینکه این فیلم هم به صورت محدود به نمایش در آمد.

فیلم "گل باپوچ" ابوالفضل جلیلی نیز پس از نمایش در این دوره، به نمایش عمومی در نیامد تا سرانجام سر از شبکه خانگی در آورد. فیلم "سفر به هیدالو" مجتبی راعی هم با وجود نمایش بی درسر و حتی کسب جایزه، اجازه نمایش پیدا نکرد. فیلم "یک شب نیکی کریمی" هم با وجود وعده هایی که برای اکران داده شد و حتی تا دقیقه نود هم پیش رفت، اما پس از نمایش در جشنواره به نمایش عمومی در نیامد. همچنین فیلم "ستاره می شود" از سری "ستاره ها" ساخته فریدون جیرانی به همراه "ستاره بود" به نمایش در آمد

مورد باز دید کمیسیون نمایش قرار گرفته و پروانه نمایش برای آن فیلم صادر شده باشد. در این آیین نامه به موارد درستی اشاره شده و مبنای اصلی آن ها، رعایت اصول اخلاقی و مذهبی بود. این آیین نامه یک بار دیگر در سال ۱۳۴۵ مورد بازنگری قرار گرفت و اصل و مبنا همان رعایت اصول دینی، اخلاقی بود. هر چند در سینمای آن زمان، مسائل اخلاقی کمتر رعایت می شد اما این موارد در آیین نامه ای به تصویب رسید و اعلام شد. البته پیچیده ترین مورد ممیزی پیش از انقلاب، در مورد فیلم "گوزن ها" کاری از مسعود کیمیایی اعمال شد. این فیلم پس از نمایش در سومین جشنواره فیلم تهران، یک سال توقیف بود و بعد هم با عوض کردن کامل داستان و فیلمبرداری مجدد به آن اجازه نمایش دادند. "گوزن ها" داستان رفاقت قدیمی یک معنادویک چریک فراری است که بعد از سال ها به هم می رسند. سیستم نظارتی، مسعود کیمیایی را مجبور می کند تا شخصیت چریک را به سارق بانک تغییر دهد.

بعد از انقلاب ممیزی نیز ویژگی ها و شکل تازه ای پیدا کرد. در سال های نخست پس از انقلاب در جریان تنش های حاد سیاسی، سینما به نازل ترین حد خود از لحاظ کمی و کیفی رسید. تولید فیلم تحت تاثیر شرایط آن زمان بود. تغییر مداوم مسئولان و نوسان معیار های ممیزی و در نتیجه نبود امنیت در سرمایه گذاری، ورود فیلم های خارجی رونق یافته بود.

در این بین، تعدادی از تولید کنندگان فیلم های ایرانی تلاش کردند تولید فیلم را بار دیگر به جریان ببندند به گونه ای که با آرمان های اسلامی نیز انطباق داشته باشد. فیلم های برخی ها، فریاد مجاهد، سرباز اسلام، توبه و نوح و... حاصل این تلاشند. بعد از سال ۱۳۶۰ مجموعه امور سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و صنفی سینما تحت نظارت دولت قرار گرفت و تأثیر مثبت آن با محدودیت ورود فیلم های خارجی، حذف عوارض سنگین از فیلم های داخلی، نظم بخشیدن به ارتباط میان صاحبان سینما و صاحبان فیلم، پرداخت وام بانکی به تهیه کنندگان و بسیاری موارد دیگر خود را نشان داد. اصلاحات انجام شده متأثر از اراده عام سینماگران ایرانی بود.

اما این سیاست سینمایی تبلیغات منفی را هم نیز در پی داشت که بخشی از آن در بحث ممیزی قابل توجه است. از سال ۱۳۶۴ با ایجاد رابطه مناسب میان سیاست گذاران و سینماگران، آثاری خلق شد که توانست نظر منتقدان و روشنفکران را نیز به خود جلب کند و البته این آثار با اقبال عمومی هم روبه رو شد و در عین حال سینمای ایران را در سطح جشنواره های جهانی مطرح کرد. دهه ۶۰ فرمان کارهای درخشان نسل دوم سینمای جدید ایرانی محسوب می شود. در ابتدای دهه ۷۰ با تصمیم دولت، یارانه حذف شد. رویداد دیگر این سال تأسیس مؤسسه رسانه های تصویری به عنوان سازمان دهنده فعالیت های قانونی شبکه ویدئویی کشور بود. این اتفاق در پی آزادسازی ویدئو مطرح شد. در این دوره حضور فیلم های ایرانی در جشنواره های جهانی و کسب جایزه برای مدیریت سینمایی به خودی خود ارزشمند بود.

بعد از انقلاب هم فیلم های متعددی مورد ممیزی واقع شدند. در واقع فیلم هایی با موضوعات و کارگردان های متفاوت. از مرگ یزدگرد بیضایی و حاجی واشنگتن علی حاتمی گرفته تا به رنگ ارغوان و گزارش یک جشن حاتمی کیا و مارمولک کمال تبریزی. کارگردان هایی با دیدگاه ها و سلاقی مختلف سینمایی و فیلم هایی با موضوعات متفاوت. برخی از این فیلم ها هیچگاه به نمایش در نیامدند و برخی دیگر هم تا چند سال به محاق توقیف رفتند و با تغییر مدیریت، روانه تلویزیون و شبکه نمایش خانگی شدند و البته برخی هم بی هیچ کم و کاستی! به نمایش در آمدند و این داستان همچنان در سینما ادامه دارد.

ممیزی در سینما

پس از انقلاب، همواره در سینما، فیلم هایی بودند که به دلایل متعدد و وجود برخی خط قرمزها و حتی اعمال سلیقه های شخصی، گرفتار ممیزی شدند.

و اما یک بررسی در چند دوره: دوره اول: در این دوره با وجود تعداد پایین آثار شرکت کننده و غیر رقابتی بودن جشنواره اما سه

